

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę
z kodem*

BADANIE DIAGNOSTYCZNE
W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM
CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA

JĘZYK POLSKI

Informacje dla ucznia

1. Rozwiązania wszystkich zadań zapisuj na kartach odpowiedzi, pamiętając o podaniu numeru zadania.
2. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest poprawna. Wybierz ją i zapisz.
3. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami.
4. Odpowiedzi do zadań 11. i 22. formułujesz samodzielnie.
5. Jeśli się pomylisz, napisz: Poprawa zadania (podaj jego numer) i zapisz właściwą odpowiedź.
6. Jedną z otrzymanych kart możesz przeznaczyć na brudnopis. Napisz na niej: Brudnopis. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

LISTOPAD 2012

Czas pracy:
do 135 minut

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–7.

Lepsze bajki

„Czytajcie dzieci, uczcie się, jak to niegrzecznym bywa źle” – zaczynał Heinrich Hoffmann „Złotą różdżkę”, zbiór bajek dla dzieci. Bajki miały wówczas za zadanie wychowywać i poprawiać. Z Kasi, co bawiła się zapałkami, pozostaje „garść popiołu”. Tłusty Michaś, co nie chce jeść zupy, umiera.

U Stanisława Jachowicza dzieci bywają złe, leniwe i głupie, ale bywają też rozsądne, pobożne, posłuszne. Te pierwsze są karane, drugie nagradzane. Dorośli udzielają im przestróg i wygłaszają bajkowe morały. Słuszne niby to wszystko i zaprzeczyć temu nie sposób, ale... jak zafundować dziecku tak dosłowny, niebajkowy świat?

We współczesnych wersjach dawnych baśni w ogóle nie ma zła, świat jest niezwykle prosty. Zziębniętą dziewczynkę z zapałkami podnoszą z chodnika dobrzy ludzie i zabierają do ciepłego domu. A cesarz w nowych szatach wprawdzie okazuje się nagi, ale zdawszy sobie z tego sprawę, parska śmiechem i śmieje się długo razem z poddanymi.

Dziś w księgarni „Alicji w krainie czarów” można kupić kilka wersji. Każda jest skrótem. Muminki przerobiono na komiks. I chociaż postacie są graficznie niemal te same, gdzieś zapodział się język, który tworzy świat baśni. O tym, że słowo ma zadanie stworzenia świata, który rysunek może co najwyżej zilustrować, wydawcy owych książeczek zdają się zapominać. Ilustracje są wspaniałe, a istota baśni zostaje sprowadzona do akcji, byle jak i krótko opowiedzianej.

Niespodzianką, którą kryje książka, nie jest już słowo. Niespodzianka to zabawka. Są książki – domki puchatych miśków, książki – zamykane, pękate pudełka, pełne niespodzianek, jak czekoladowe jajka. Te baśni nie mają autorów. I słusznie. Nie ma się czym chwalić.

A co o przerabianiu baśni sądzą autorzy współczesnych utworów dla dzieci?

Jerzy Ficowski: „Tak jak nie można streścić utworu muzycznego, tak nie można streścić żadnego innego dzieła sztuki. A baśnie są dziełem sztuki, czasem znanego, czasem anonimowego autora. Baśń nie daje się streścić, ale bardzo łatwo można ją zepsuć, co robią często nieuczciwi wydawcy. Baśń jest wtedy bezbronna i ginie.”

Joanna Kulmowa: „Prawdę mówiąc, nie mieści mi się to w głowie. Żaden dobry pisarz nie podcinałby gałęzi, na której siedzi. Ba, nie tylko gałęzi. Owi przerabiacze, jak turkucie podjadki, podżerają kulturę u samych korzeni. Cóż, okazja sama się nadarza: wydawnictwa robiące majątek na ułatwianiu życia leniom i półanalfabetom postanowiły zdegradować Barry’ego, Milne’a, Lewisa Carrolla do statusu disneyowskich pokazywaczy. Peter Pan i Alicja, stawszy się szpetnoglobnymi bohaterami komiksów, czekają na skarłały komentarz. I ulatnia się swoisty czar literatury pięknej. Ulatnia się z dymkiem tekściku. Brawo, przetrwajacze! Zatupać styl! Zadeptać piękne słowo! Dogonić prostacką telewizję, przegonić prymitywny film! Nie wolno odbierać dzieciom prawa do rozwoju duchowego. Powiedzmy NIE zarabiaczom-pożeraczom.”

Maciej Wojtyzsko: „Nie do wybaczenia jest zatracanie ducha utworu wartościowego dla jego popularyzacji. Rozumiem natomiast, że następuje pewna gra z mitem – nagle się okazuje, że „Czerwony Kapturek” reklamuje czekoladki. I jak trudno denerwować się na rzekę, że płynie, tak trudno denerwować się na zmiany kultury i obyczaju. Tego nikt nie powstrzyma.

Ale jeśli konsumentowi wciska się książkę, która tylko udaje, że jest książką, to on musi się przed tym bronić. Wychodzi też przecież dużo książek pięknych, wartościowych, wspaniale ilustrowanych. Nie jest łatwo oddzielić ziarno od plew. Musimy po prostu uważniej wybierać.”

Na podstawie: Magdalena Strzałkowska, „Lepsze bajki”

Zadanie 1.

Opinię autorki tekstu „Lepsze bajki” o współczesnych wersjach znanych baśni dla dzieci wyraża zdanie

- A. „Baśń nie daje się streścić, ale bardzo łatwo można ją zepsuć.”
- B. „A baśnie są dziełem sztuki, czasem znanego, czasem anonimowego autora.”
- C. „Niespodzianką, którą kryje książka, nie jest już słowo.”
- D. „Wychodzi też przecież dużo książek wartościowych, wspaniale ilustrowanych.”

Zadanie 2.

Które stwierdzenie jest argumentem uzasadniającym tezę, że we współczesnych książkach „niespodzianką nie jest już słowo?”

- A. Archaiczny język baśni wymaga uwspółcześnienia.
- B. Świat przedstawiony w baśniach jest wyidealizowany.
- C. Baśń powinna zawierać podsumowanie wyrażone morałem.
- D. Treść baśni sprowadzono do krótko opowiedzianej akcji.

Zadanie 3.

Jaki jest stosunek Macieja Wojtyszki do pojawiania się reklam z bajkowymi postaciami?

- A. Uznaje ich obecność.
- B. Nie interesuje go to.
- C. Jest ich zwolennikiem.
- D. Uważa je za szkodliwe.

Zadanie 4.

Magdalena Strzałkowska przytoczyła w tekście wypowiedzi autorów współczesnych książek dla dzieci, aby

- A. uwiarygodnić swoje stanowisko.
- B. spopularyzować ich dokonania artystyczne.
- C. zaprezentować sprzeczne ze swoimi poglądy.
- D. nadać swojej wypowiedzi żartobliwy charakter.

Zadanie 5.

Neologizm „szpetnogęby” został utworzony analogicznie do wyrazu

- A. prawdopodobny.
- B. czasochłonny.
- C. miedzianowłosy.
- D. dobroczynny.

Zadanie 6.

Którym wypowiedzeniem podrzędnym należy uzupełnić zapisane poniżej zdanie, żeby powstałe w ten sposób stwierdzenie było prawdziwe?

W zdaniu „Ulatnia się z dymkiem tekściku” użyto zdrobnień, aby.....

- I. zwrócić uwagę na niewielkie rozmiary tekstu w zmodyfikowanych baśniach.
- II. wyrazić aprobatę zmian dokonywanych w tekstach baśni.
- III. złośliwie skomentować zmiany w tekstach utworów.
- IV. dostosować język wypowiedzi do wieku odbiorców baśni.
- V. podkreślić sympatię do autorów przeróbek utworów dla dzieci.

Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

- A. Wszystkie wypowiedzenia zawierają prawdziwe informacje.
- B. Tylko wypowiedzenia II i V zawierają prawdziwe informacje.
- C. Tylko wypowiedzenie IV zawiera prawdziwe informacje.
- D. Tylko wypowiedzenia I i III zawierają prawdziwe informacje.

Zadanie 7.

Sformułowanie „oddzielić ziarno od plew” w wypowiedzi Macieja Wojtyszki oznacza

- A. cierpliwie wykonać trudną i bezsensowną pracę.
- B. odróżnić coś wartościowego od rzeczy bezwartościowych.
- C. wybrać coś nowoczesnego spośród rzeczy przestarzałych.
- D. szczęśliwie pokonać wszelkie przeciwności.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 8.–11.

Mały Książę odnaleziony (fragmenty)

Druga napotkana planетка w niczym nie była podobna do pierwszej. Całą jej przestrzeń zapełniały ogromne, różnobarwne i świecące tablice. Było ich tyle, że ledwie wystarczyło miejsca, żeby móc stapać.

„To jeszcze gorsze od baobabów¹”, pomyślał Mały Książę.

– Pozwól mi odgadnąć – zawołał stentorowy² głos za nim. – Chciałbyś mieć wieszak na płaszcz przedłużony!

Mały Książę odwrócił się. Człowiek w garniturze w kratkę i w krawacie zdobnym w postaci z rysunków animowanych uśmiechał się szeroko, odsłaniając zęby olśniewającej białości.

– Nie trzeba mi wieszaka na płaszcz przedłużony.

– No, no, nie będziesz chyba uczył starego specjalisty od reklamy, jak robi się reklamę. Możesz mi zaufać; za kilka tygodni nikt – powiadam: nikt nie ruszy się bez wieszaka na płaszcz przedłużony.

– Mnie interesują tygrysy.

– Tygrysy?

Specjalista od reklamy podrapał się w głowę.

– Odkąd jestem w tym fachu, nie prowadziłem kampanii reklamowej na temat tygrysów. Przykro mi, mój mały, ale nie zdołałem ci pomóc. Mój zapas tygrysów jest obecnie w punkcie zerowym. Nie mogę żadnego ci zaproponować.

– Nie chcę tygrysa – sprostował Mały Książę – mam już jednego. I chcę się go pozbyć.

W tym miejscu twarz specjalisty od reklamy zajaśniała.

– O, to zmienia wszystko! Wystarczy przeprowadzić kampanię, by dowieść ludziom, jak modne są tygrysy. Rozumiem przez to akcję ogromną, na skalę światową, przy użyciu wszystkich środków, z udziałem najbardziej popularnych gwiazd ekranu, z zapowiedziami w gazetach, pokazami w telewizji. Wkrótce wszyscy będą przekonani, że bez tygrysa życie nic nie jest warte, ręczę ci za to. Tygrysy pójda w handlu jak świeże bułeczki, a ludzie będą je sobie wydzierać. Do czego właściwie służy tygrys?

– Do niczego. Pożera baranki i śpi przez resztę dnia.

– Nie szkodzi. Łatwiej sprzedać coś naprawdę bezużytecznego. Im więcej kurzu zbiera się na przedmiotach, tym bardziej ludzie je gromadzą. Kupują całe ich mnóstwo jedynie po to, by się przechwalać albo gnębić sąsiada.

Jean-Pierre Davidts, „Mały Książę odnaleziony”

¹ baobab – potężne, długowieczne drzewo o obwodzie pnia do 45 m, rosnące dziko na sawannach podzwrotnikowej Afryki

² stentorowy głos – donośny, mocny głos (od imienia bohatera „Iliady”, odznaczającego się donośnym głosem)

Zadanie 8.

Planeta, na którą przybył Mały Książę, była pełna

- A. róż.
- B. baobabów.
- C. reklam.
- D. tygrysów.

Zadanie 9.

Celem pierwszej wypowiedzi rozmówcy Małego Księcia jest

- A. uświadomienie chłopcu odmienności napotkanej planety.
- B. zachęcenie chłopca do nawiązania z nim przyjaźni.
- C. spełnienie najskrytszego życzenia chłopca.
- D. zainteresowanie chłopca ofertą kupna.

Zadanie 10.

Człowiek w garniturze chce pomóc Małemu Księciu w pozbyciu się tygrysa, ponieważ

- A. żałuje małego, bezradnego chłopca.
- B. uważa, że sprzedać można wszystko.
- C. chce się stać sławnym człowiekiem.
- D. wie, że jest zapotrzebowanie na tygrysy.

Zadanie 11.

Reklama stanowi ważny składnik kultury masowej. Jakie korzyści i jakie zagrożenia niesie reklama? Wymień po jednym przykładzie.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 12.–16.

Do Pawła

Pawle, rzecz pewna, u twego sąsiada
Możesz długiego nie czekać obiada,
Bo w mej komorze szczerą pajęczyną¹,
W piwnicy także coś na schyłku wina².
Ale chleb (według przypowieści³) z solą
Każę położyć prze cię⁴ z dobrą wolą.
Muzyka będzie, pieśni też dostanie,
A k temu płacić nie potrzeba za nie,
Bo sie tu ten źmij⁵ rodzi tak okwito⁶,
Lepiej daleko⁷ niż jęczmień, niż żyto.
Przeto siądź za stół, mój dobry sąsiedzie,
Boś dawno bywał przy takiej biesiedzie,
Gdzie śmiechu więcej niż potraw dawają:
Ale poetom wszystko przepuszczają.

Jan Kochanowski, „Do Pawła”

¹ szczerą pajęczyną – tu: brak zagospodarowania, pustka

² coś na schyłku wina – tu: resztki wina

³ przypowieść – tu: przysłowie

⁴ prze cię – tu: przed tobą

⁵ ten źmij – tu: przenośne odniesienie do krótkich wierszy, fraszek

⁶ okwito – obficie

⁷ lepiej daleko – tu: znacznie lepiej

Zadanie 12.

Sąsiadem Pawła jest

- A. majętny muzyk.
- B. oszczędny gospodarz.
- C. niezamożny poeta.
- D. zapobiegliwy rolnik.

Zadanie 13.

Napisz, które z poniższych zdań I-III dotyczących podanego tekstu jest fałszywe..

- I. Osoba mówiąca zaprasza gości do suto zastawionego stołu.
- II. Osobie mówiącej w wierszu spotkania z przyjaciółmi sprawiają radość.
- III. Dobra atmosfera spotkania jest, według osoby mówiącej, ważniejsza niż bogato zastawiony stół.

Zadanie 14.

Do jakiego powiedzenia nawiązuje poniższy cytat?

„Ale chleb (według przypowieści) z solą
Każę położyć prze cię z dobrą wolą.”

- A. Iść w świat za chlebem.
- B. Darmo jeść chleb u kogoś.
- C. Witac kogoś chlebem i solą.
- D. Z niejednego pieca chleb jadać.

Zadanie 15.

Osoba mówiąca w wierszu uważa, że

- A. poeci nie liczą się z innymi ludźmi.
- B. dla poetów najważniejsze są dobra materialne.
- C. poeci nie lubią przyjmować gości.
- D. poetom się wiele wybacza.

Zadanie 16.

Zastosowane przez poetę apostrofy sprawiają, że tekst przypomina

- A. rzewną skargę.
- B. oficjalne pismo.
- C. koleżeńską radę.
- D. towarzyską rozmowę.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 17. –21.

Szekspir oczami Greenblatta

W odróżnieniu od pospolitego podglądania i podsłuchiwania „zaświatowe wścibstwo” (określenie to ściągam od Wisławy Szymborskiej, która tak kiedyś nazwała detektywistyczne zainteresowania biografów) aspiruje do czegoś wznioślejszego niż ciekawość cudzego portfela i alkowy¹, jaką żywią się tabloidy². W końcu wszelkie dramaty, skandale, emocje i szaleństwa pod wpływem czasu pokrywają się uszlachetniającą patyną.

Stephen Greenblatt, autor najnowszej książki o Szekspirze, fundamentem swych rozważań uczynił założenie, że to osobiste doświadczenia musiały stać się materią dramatów Szekspira (inaczej nie byłyby tak wspaniałe). Tam więc szuka biograficznych tropów, puszczając wodze wyobraźni, ale trzymając się traktu wyznaczonego przez ocalałe dokumenty.

Czy po ukończeniu edukacji William Szekspir pracował u ojca jako rękawicznik (tyle przecież w jego poezji porównań związanych z wyprawianiem skóry)? A może raczej przyjął

posadę nauczyciela w ziemiańskiej rodzinie, tam zaś otarł się o konspiracyjnych, bo zepchniętych do religijnego podziemia, katolików? Czy jego małżeństwo z kobietą starszą o osiem lat było szczęśliwe?

Greenblatt, profesor Uniwersytetu Harvarda, na wszystko ma odpowiedź, ale się nie upiera. Wiele wniosków bierze w nawias, zastrzegając się słowami: „niewykluczone”, „prawie na pewno”, „zapewne”, „jeśli Szekspir”, „przypuszczalnie”, „można się domyślać”, „być może”, „najprawdopodobniej” etc. Mnie akurat wcale to nie przeszkadzało, czytałam ten utkany z faktów, analiz i dedukcji patchwork³ w zachwycie, bo wizja Greenblatta, atrakcyjna i spójna, naprawdę wiele tłumaczy. Racja jest po stronie dobrej prozy, a Szekspir – uwikłany w osobiste dramaty i konflikty epoki w sposób „niewykluczony”, a wręcz „prawdopodobny” – jawi się tutaj jak żywy.

Szekspirologi⁴ nie zostawili na autorze suchej nitki, ale czytelnicy wywindowali książkę na listy bestsellerów⁵ (jako konsultant jest też Greenblatt współautorem sukcesu filmu „Zakochany Szekspir”).

Na podstawie: Joanna Szczęśna, „Czytajcie a znajdziecie”

¹ alkowa – dawniej sypialnia

² tabloid – inaczej bulwarówka; typ gazety zawierającej informacje przesyczone tanią sensacją

³ patchwork (ang.) – kompozycja powstała z kawałków tkaniny zszytych w większą całość tak, aby powstał nowy wzór

⁴ szekspirolog – naukowiec zajmujący się twórczością Szekspira

⁵ bestseller – książka, która w określonym czasie cieszy się nadzwyczajnym powodzeniem, jest najbardziej pokupna, niezależnie od swych wartości literackich i artystycznych

Zadanie 17.

„Zaświatowe wścibstwo” to w artykule określenie zainteresowań biografów

- A. związkami między żyjącymi a światem duchów.
- B. życiem prywatnym twórców już nieżyjących.
- C. skandalami z życia współczesnych celebrytów.
- D. losami potomków zmarłego twórcy.

Zadanie 18.

Zgodnie z założeniem interpretacyjnym Stephena Greenblatta dzieła Szekspira

- A. zawierają elementy autobiograficzne.
- B. nie mają związku z rzeczywistością.
- C. rejestrują najważniejsze wydarzenia epoki.
- D. zawierają ukrytą krytykę ówczesnych władców.

Zadanie 19.

Autorka artykułu wysoko oceniła książkę Greenblatta, ponieważ

- A. znalazła się ona na liście bestsellerów.
- B. na jej podstawie nakręcono film o Szekspirze.
- C. w interesujący sposób tłumaczy twórczość Szekspira.
- D. napisał ją profesor Uniwersytetu Harvarda.

Zadanie 20.

Greenblatt w swojej książce „wiele wniosków bierze w nawias”, ponieważ

- A. tak zaznacza cytowane opinie.
- B. jest ostrożny w swych sądach.
- C. podaje dodatkowe wyjaśnienia.
- D. jest przekonany o swoich racjach.

Zadanie 21.

Jak szekspirolodzy ocenili książkę Greenblatta?

- A. Przyjęli ją obojętnie.
- B. Wyrazili swój zachwyt.
- C. Nie szczędzili jej krytyki.
- D. Uznali ją za bestseller.

Zadanie 22.

Dlaczego, Twoim zdaniem, współcześni twórcy w swoich dziełach chętnie odwołują się do tradycyjnych baśni, mitów, legend? Przedstaw w formie rozprawki swoją opinię na ten temat. Wskaż przykłady z literatury, filmu lub reklamy.

Pamiętaj, że Twoja praca nie powinna być krótsza niż 1,5 strony

Koniec